

The Analysis of the Financial Health of Selected Business Accounting Entities

Miriama Blahušiaková¹

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: miriama.blahusiakova@euba.sk

Abstract: Profitability ratios that express the level of business profit, and liquidity ratios that express the accounting entity's ability to pay its debts, belong to the ratios characterizing the accounting entity's financial health. The accounting entity is considered to be financial healthy if it reaches profit and at the same time it has no problems with paying debts. The paper focuses on the profitability and liquidity ratios 'analysis of selected business accounting entities. The aim of the paper is to analyse and review the financial health of these accounting entities and to analyse the mutual relations between profitability ratios and liquidity ratios and their mutual influence on accounting entities' financial health.

Keywords: financial health, liquidity, profitability, financial analysis, accounting entity

JEL codes: M41

1 Súčasný stav - úvod do problematiky

Podstatou každého podnikania a primárnym cieľom každej podnikateľskej účtovnej jednotky je dosahovanie zisku. Ak však účtovná jednotka dosahuje zisk bez súčasného disponovania dostatočným množstvom peňažných prostriedkov potrebných na úhradu krátkodobých záväzkov, môžeme konštatovať, že jej finančné zdravie je ohrozené.

Účtovná jednotka je finančne zdravá, ak nemá problémy so svojou schopnosťou včas uhrádzať splatné záväzky v súčasnosti a je predpoklad, že takéto problémy nebude mať ani v budúcnosti a svojou podnikateľskou činnosťou dokáže vytvárať vyššie výnosy ako náklady, t. j. dosahuje zisk (Šlosárová, A., 2014). Hodnotenie finančného zdravia účtovnej jednotky je predmetom finančnej analýzy, ktorá má rozpoznať silné a slabé stránky účtovnej jednotky. Základnými charakteristikami pre posúdenie finančného zdravia účtovnej jednotky sú finančná štruktúra majetku a finančná štruktúra zdrojov majetku, ktoré tvoria finančnú základňu účtovnej jednotky. V rámci finančnej analýzy sa pre hodnotenie finančného zdravia účtovnej jednotky využívajú najmä ukazovatele rentability a likvidity.

Cieľom príspevku je analyzovať finančné zdravie vybraných účtovných jednotiek so zameraním na základné indikátory finančného zdravia, ktorými sú ukazovatele rentability a likvidity a v nadväznosti na to posúdiť finančnú situáciu a výnosnosť účtovnej jednotky. Na dosiahnutie tohto cieľa sme si definovali tieto čiastkové ciele:

- Charakterizovať podstatu finančného zdravia účtovnej jednotky,
- Definovať ukazovatele rentability a vyčíslíť ukazovateľ rentability vlastného imania vybraných účtovných jednotiek,
- Definovať ukazovatele likvidity a vyčíslíť pomerové a rozdielové ukazovatele likvidity vybraných účtovných jednotiek,
- Analyzovať vzájomný vzťah medzi ukazovateľmi rentability a likvidity a ich vplyv na celkové finančné zdravie účtovných jednotiek,
- Interpretovať dosiahnuté výsledky a následne vyvodiť odporúčania pre účtovné jednotky, ktorých finančné zdravie je ohrozené.

Zámerom príspevku je poukázať na vzájomnú súvislosť rentability a likvidity a ich vzájomného vplyvu na zhodnotenie celkového finančného zdravia vybraných účtovných jednotiek.

2 Metodológia a zdrojové údaje

Príspevok sa zameriava na analýzu finančného zdravia vybraných účtovných jednotiek. Vychádzame pritom z predpokladu, že účtovná jednotka je finančne zdravá vtedy, ak je rentabilná a zároveň nemá problém s likviditou. Teoretické poznatky nadobudnuté štúdiom odbornej literatúry prakticky aplikujeme na konkrétnych údajoch získaných z účtovnej závierky vybraných účtovných jednotiek, pričom sa snažíme vyhodnotiť ich aktuálnu finančnú situáciu.

Pre uskutočnenie analýzy finančného zdravia sme z portálu www.finstat.sk vybrali šesť účtovných jednotiek z veľkoobchodu a šesť účtovných jednotiek z automobilového priemyslu (ktoré zostavujú účtovnú závierku podľa slovenskej právnej úpravy účtovníctva), pričom v rámci každej odvetvovej skupiny sú tri účtovné jednotky, ktoré patria objemom tržieb k najsilnejším (t. j. ročné tržby sú 150 000 000 € a viac) a tri účtovné jednotky, ktoré patria objemom tržieb k slabším (t. j. ročné tržby sú do 500 000 €). Následne sme z portálu www.registeruz.sk stiahli účtovné závierky vybraných účtovných jednotiek za účtovné obdobie kalendárny rok 2016, ktoré sme podrobili finančnej analýze.

Pri analýze finančnej situácie a finančného zdravia vybraných účtovných jednotiek sme sa zamerali na ukazovateľ rentability vlastného imania (ROE – angl. Return on Equity) a analýzu ukazovateľov likvidity. Rentabilita vlastného imania je ukazovateľ dôležitý z hľadiska vlastníkov. Vyjadruje návratnosť z každej jednotky investovaného vlastného imania, t. j. tej časti zdrojov majetku, ktoré do účtovnej jednotky vložili jej majitelia, vlastníci. Tí samozrejme vzhľadom na túto svoju investíciu požadujú, aby návratnosť nimi vložených prostriedkov bola čo najvyššia a aby nimi investované prostriedky mali vyššiu výnosnosť než iná alternatívna investícia. Ukazovatele likvidity zohrávajú významnú úlohu z hľadiska platobnej schopnosti a solventnosti účtovnej jednotky. Účtovná jednotka, ktorá nemá problémy s likviditou je spoľahlivým obchodným partnerom s nízkou mierou rizika pre ostatné účtovné jednotky.

Pri spracovaní príspevku sme využili z vedeckých metód najmä analýzu a komparáciu.

Analýzou údajov získaných z účtovných závierok vybraných účtovných jednotiek sme vyčíslili požadované ukazovatele, ktoré sme následne ďalej analyzovali a porovnávali s cieľom zhodnotiť finančné zdravie analyzovaných účtovných jednotiek.

3 Výsledky a diskusia

K základným ukazovateľom charakterizujúcim finančné zdravie účtovnej jednotky patria ukazovatele rentability, ktoré sú formou vyjadrenia miery zisku z podnikania, a ukazovatele likvidity. Účtovná jednotka je finančne zdravá, pokiaľ dosahuje zisk a zároveň nemá problém s úhradou splatných záväzkov.

Pomocou ukazovateľov rentability vieme merať schopnosť účtovnej jednotky vytvárať nové zdroje, resp. dosahovať zisk pomocou investovaného kapitálu (Šlosárová, A., Blahušiaková, M., 2017). Rentabilita vyjadruje pomer medzi pozitívnym výsledkom hospodárenia, t. j. ziskom a príslušným základom, ktorým býva najčastejšie investovaný kapitál. Investovaný kapitál sa v účtovnej jednotke delí z hľadiska vlastníctva na vlastný a cudzí, pričom pri výstupe ukazovateľov rentability sú možné dva základné prístupy (Sládková E., 2009):

- Prístup z hľadiska vlastníkov, t. j. so ziskom porovnáваме iba vlastné imanie,
- Prístup z hľadiska manažmentu, t. j. so ziskom porovnáваме celý investovaný kapitál, pričom nie je rozdiel, či celkovým kapitálom chápeme celkovú sumu majetku alebo celkovú sumu zdrojov majetku.

Ako už bolo uvedené, z hľadiska vlastníkov má najväčší význam ukazovateľ rentability vlastného imania – ROE, ktorý hodnotí výnosnosť vlastného imania. Na základe neho vlastníci účtovnej jednotky hodnotia, či im nimi vložené prostriedky z podnikania prinášajú dostatočný výnos.

$$ROE = \left(\frac{\text{účtovný zisk}}{\text{priemerný stav vlastného imania}} \right) * 100 \quad (1)$$

Ukazovatele rentability vlastného imania vypočítané na podklade údajov z účtovných zvierok vybraných účtovných jednotiek sú uvedené v tabuľke 1.

Tabuľka 1 Ukazovatele rentability

Položka	ÚJ 1	ÚJ 2	ÚJ 3	ÚJ 4	ÚJ 5	ÚJ 6
Účtovný zisk	2 570 158	5 428 123	10 657 483	1 841 111	15 049 795	288 808
Priemerný stav vlastného imania	5 772 413	5 900 702	11 806 298	32 760 450	19 321 781	5 789 964
Rentabilita vlastného imania	44,52%	91,99%	90,27%	5,62%	77,89%	4,99%
Položka	ÚJ 7	ÚJ 8	ÚJ 9	ÚJ 10	ÚJ 11	ÚJ 12
Účtovný zisk	14 041	1 075	16 274	7 213	13 149	1 010
Priemerný stav vlastného imania	-100 544	10 994	26 952	12 352	147 692	5 064
Rentabilita vlastného imania	-13,97%	9,78%	60,38%	58,40%	8,90%	19,95%

Zdroj: Vlastné spracovanie

Ako vyplynulo z analýzy, všetky účtovné jednotky dosiahli zisk a mali by byť rentabilné. Účtovná jednotka 7, ktorá má zápornú hodnotu vlastného imania, je však v konečnom dôsledku nerentabilná. Účtovné jednotky 2 a 3 dosahujú dokonca mimoriadne vysokú mieru rentability vlastného imania vzhľadom na vysoký podiel účtovného zisku na celkovej hodnote vlastného imania.

Likviditou rozumieme schopnosť účtovnej jednotky splácať svoje záväzky. Likvidita účtovnej jednotky vo veľkej miere závisí od likvidnosti jednotlivých zložiek majetku, ktorá predstavuje schopnosť majetku premeniť sa na peniaze. Vzhľadom na to, že jednotlivé druhy majetku majú dobu premeny na peniaze rôznu, existujú aj rôzne stupne likvidnosti majetku (najlikvidnejším majetkom sú peniaze v hotovosti a na bankových účtoch; naopak najmenej likvidným majetkom v rámci obežného majetku sú zásoby, všeobecne je za najmenej likvidný majetok považovaný neobežný majetok).

Ukazovatele likvidity vyčíslujeme dvojako, ako pomerové a ako rozdielové ukazovatele likvidity. Pomerové ukazovatele likvidity môžeme vypočítať pomocou nasledujúcich vzťahov:

$$\text{peňažná likvidita} = \left(\frac{\text{najlikvidnejší majetok}}{\text{krátkodobé záväzky}} \right) \quad (2)$$

$$\text{pohotová likvidita} = \left(\frac{\text{najlikvidnejší majetok} + \text{inkasovateľné pohľadávky}}{\text{krátkodobé záväzky}} \right) \quad (3)$$

$$\text{celková likvidita} = \left(\frac{\text{obežný majetok}}{\text{krátkodobé záväzky}} \right) \quad (4)$$

Rozdielové ukazovatele likvidity sú odvodené od pomerových ukazovateľov likvidity, vyčíslujú sa ako rozdiel čitateľa a menovateľa z pomerových ukazovateľov. V nadväznosti na to potom poznáme tieto rozdielové ukazovatele likvidity: čisté peňažné prostriedky, čisté pohotovité prostriedky a čistý pracovný kapitál.

V tabuľke 2 analyzujeme ukazovatele likvidity v jednotlivých účtovných jednotkách.

Tabuľka 2 Ukazovatele likvidity

Ukazovateľ	ÚJ 1	ÚJ 2	ÚJ 3	ÚJ 4	ÚJ 5	ÚJ 6
Peňažná likvidita	0,0045	0,0003	0,1870	0,0633	0,0012	0,0256
Pohotová likvidita	1,01	0,97	0,86	0,37	1,46	0,67

Celková likvidita	1,40	1,13	1,04	1,10	1,60	0,99
Čisté peňažné prostriedky	-94 078 221	-26 836 796	-52 438 173	-59 617 857	-17 903 528	-63178 462
Čisté pohotovové prostriedky	1 328 464	-683 096	-8 801 147	-39 969 120	8 160 013	-21456 697
Čistý pracovný kapitál	38 252 359	3 496 158	2 868 173	6 185 029	10 713 630	-791 962
Ukazovateľ	ÚJ 7	ÚJ 8	ÚJ 9	ÚJ 10	ÚJ 11	ÚJ 12
Peňažná likvidita	0,0021	0,6933	0,7148	0,0580	2,5674	2,4149
Pohotová likvidita	0,03	1,27	2,96	0,12	2,71	3,71
Celková likvidita	0,11	1,98	2,96	0,12	2,71	5,34
Čisté peňažné prostriedky	-105 105	-6 208	-3 397	-165 061	43 389	1 845
Čisté pohotovové prostriedky	-102 310	5 529	23 348	-154 437	47 255	3 531
Čistý pracovný kapitál	-93 859	19 867	23 348	-154 042	47 255	5 665

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z uskutočnenej analýzy ukazovateľov likvidity vyplýva, že s peňažnou likviditou majú problém všetky účtovné jednotky okrem účtovných jednotiek 11 a 12. Účtovné jednotky 1 až 10 nemajú dostatok peňažných prostriedkov na úhradu krátkodobých záväzkov, ich likvidita je ohrozená. Dokonca aj účtovné jednotky 2 a 3, ktoré dosahovali vysokú mieru ziskovosti, majú problémy s likviditou. Účtovné jednotky 11 a 12 majú dostatok peňažných prostriedkov na úhradu záväzkov, avšak úroveň peňažných prostriedkov je zbytočne vysoká, o čom svedčia príliš vysoké hodnoty peňažnej likvidity (ideálne rozpätie je 0,9 – 1,1).

Hodnota čistých pohotových prostriedkov je kladná vo viacerých účtovných jednotkách, a síce v účtovných jednotkách 1, 5, 8, 9, 11 a 12, avšak ideálne hodnoty (v rozpätí 1 – 1,5) dosahuje pomerový ukazovateľ pohotovej likvidity iba v účtovnej jednotke 1, v ostatných prípadoch majú účtovné jednotky zbytočne veľký stav pohotových prostriedkov, ktoré by mohli využiť efektívnejším spôsobom. Účtovné jednotky 2, 3, 4, 6, 7 a 10 nemajú dostatok pohotových prostriedkov na úhradu záväzkov.

Čistý pracovný kapitál nadobúda kladné hodnoty vo všetkých účtovných jednotkách, s výnimkou účtovných jednotiek 6, 7 a 10. Tieto účtovné jednotky nemajú dostatok obežného majetku na úhradu záväzkov, čo je z hľadiska hodnotenia likvidity účtovnej jednotky veľmi negatívny jav. Ak by účtovná jednotka chcela tento negatívny jav riešiť, musela by pristúpiť k odpredaju neobežného majetku za účelom získania peňažných prostriedkov na úhradu splatných záväzkov. Miera celkovej likvidity v ostatných účtovných jednotkách je primeraná s výnimkou účtovných jednotiek 11 a 12, ktoré majú zbytočne veľa prostriedkov viazaných vo forme obežného majetku. Obežný majetok výrazne prevyšuje hodnotu krátkodobých záväzkov, na úhradu ktorých môže byť obežný majetok použitý.

Záver

Finančné zdravie účtovnej jednotky je charakterizované ukazovateľmi finančnej analýzy, medzi ktorými najdôležitejšiu úlohu zohrávajú ukazovatele rentability a likvidity. Rentabilita predstavuje schopnosť účtovnej jednotky dosahovať zisk. Likvidita je momentálna platobná schopnosť účtovnej jednotky hradiť svoje splatné záväzky a je meradlom okamžitej solventnosti.

Účtovná jednotka je finančne zdravá, ak v súčasnosti nemá problémy so svojou schopnosťou včas uhrádzať splatné záväzky a takéto problémy nebude mať ani v budúcnosti a svojou podnikateľskou činnosťou dokáže vytvárať zisk.

Z uskutočnenej analýzy dvanástich vybraných účtovných jednotiek dosahovali zisk všetky účtovné jednotky, avšak jedna účtovná jednotka vzhľadom na zápornú hodnotu vlastného imania bola nerentabilná. Dve účtovné jednotky mali dokonca veľmi vysokú mieru rentability vlastného imania ako základného kritéria ziskovosti pre vlastníkov. Dosahovanie

zisku je primárnym cieľom každého podnikania. Kladný výsledok hospodárenia je pozitívnym javom aj pre vlastníkov účtovnej jednotky, pretože môžu očakávať návratnosť svojich investovaných prostriedkov v podobe podielov na zisku, či dividend.

Na to, aby účtovná jednotka mohla tieto podiely na zisku vyplácať, potrebuje mať k dispozícii disponibilné zdroje, t. j. dosahovať primeranú mieru likvidity. Ako vyplynulo z výskumu, iba dve účtovné jednotky dosahovali kladné hodnoty ukazovateľa čisté peňažné prostriedky, ostatné analyzované účtovné jednotky nemali dostatok peňažných prostriedkov na úhradu záväzkov a preto je otázne, či by mali dostatok prostriedkov na výplatu podielov na zisku. Účtovné jednotky s kladnými hodnotami ukazovateľa čisté peňažné prostriedky pochádzali zo skupiny účtovných jednotiek s nižšími tržbami, avšak hoci vykazujú prebytok peňažných prostriedkov nad krátkodobými záväzkami, tento prebytok je zbytočne vysoký a mohli by ho využiť efektívnejším spôsobom, napr. investovať do obstarania dlhodobého majetku. Táto vysoká úroveň prebytku je zrejme výsledkom prílišnej opatrnosti menších účtovných jednotiek v súvislosti s prípadnými investíciami voľných peňažných prostriedkov, ktoré sú zvyčajne rizikovejšie.

Na rozdiel od ukazovateľa čistých peňažných prostriedkov, ukazovateľ čisté pohotovú prostriedky dosahoval priaznivé hodnoty v polovici účtovných jednotiek, pričom je zaujímavé sledovať, že štyri účtovné jednotky boli zo skupiny účtovných jednotiek s nižšími tržbami. Ideálne hodnoty z intervalu odporúčaného literatúrou však dosahovala iba jedna účtovná jednotka. Zvyšné účtovné jednotky sa vyznačovali zbytočne vysokým objemom pohotovú prostriedkov, ktorý mohli využiť efektívnejšie.

Ukazovateľ čistý pracovný kapitál dosahuje kladné hodnoty v deviatich účtovných jednotkách, iba tri účtovné jednotky sa vyznačujú nedostatkom obežného majetku na úhradu krátkodobých záväzkov a túto nepriaznivú situáciu by v hraničných situáciách mohli riešiť napr. odpredajom neobežného majetku.

Z hľadiska celkového zhodnotenia finančného zdravia analyzovaných účtovných jednotiek môžeme konštatovať, že napriek priaznivým ukazovateľom rentability vo všetkých vybraných účtovných jednotkách v dôsledku nepriaznivých hodnôt ukazovateľov likvidity je finančné zdravie ohrozené v takmer všetkých analyzovaných účtovných jednotkách. Iba dve účtovné jednotky, a to účtovné jednotky 11 a 12, sú finančne zdravé, keďže ich ukazovatele rentability a likvidity vykazujú priaznivé hodnoty. Ako už bolo uvedené, tieto dve účtovné jednotky však disponujú zbytočne vysokým objemom peňažných prostriedkov a pohotovú prostriedkov, ktoré by mohli využiť efektívnejším spôsobom.

Ukazovateľ rentability vlastného imania a ukazovatele likvidity sú od seba nezávislé, vzhľadom na to, že pri ich vyčíslení sa používajú rozdielne vstupné veličiny. Pri ukazovateli rentability je to zisk a priemerný stav vlastného imania, ukazovatele likvidity sú založené na postupnom porovnávaní jednotlivých zložiek obežného majetku so sumou krátkodobých záväzkov. Aj napriek tejto vzájomnej nezávislosti vstupných údajov sa však ukazovatele rentability a likvidity považujú za dva hlavné indikátory pre posúdenie finančného zdravia účtovnej jednotky. Dosahovať zisk a mať dostatok likvidného majetku na úhradu záväzkov sú totiž dva základné predpoklady úspešného podnikania a v konečnom dôsledku finančného zdravia účtovnej jednotky.

Literárne zdroje a iné odkazy

- Šládková, E. a kol. (2009). *Finanční účetnictví a výkaznictví*. Praha: ASPI, a.s.
Šlosárová, A. (2014). *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM.
Šlosárová, A., Blahušiaková, M. (2017). *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava: Wolters Kluwer.